

خسته قاسم

(۴)

اول شاعرلری آدیندا باکی دا چاپ اولوندان گتابینن مؤلفی، خسته
قاسمین آنادان اولدوغو یقى زنجان یاخىنلىغىندا قالا چمن نىدى
ايىلە حاجى كندى نىن آراسىندا اولان تىكمەداش آدلۇ كندى بىلىم.
محمودبىف يالنىز تىكمەداشى جنوبى آذربايچان كندلىرىندن بىرى
كىمى ۲۰ آپارىبىدىر. بوستانى وادان حاجى باقر آقا مدرس جنا بىلارى
مجلە مىزە مكتوب يازىبىلار كى، تىكمەداش بىر بستان آبا دين ۱۵۱ كىلو -
متلىكىننده واقع اولان بېش يوز انولى بىر كىنديرىخسته قاسمىن قىسى
ده اورادادىر. ضمنا يومحترم شاعرى نجف گورموش روحانى سا بىلار.
آقاى رضا اورمان دا يازىبىلار تىكمەداش تېرىزىن یاخىنلىغىندا
اولا بىلر نە زنجانىن

خسته قاسمىن محبوبەسى، مختلف روايتىلرده راخيه، جهان خانىم
سلبى خانم، نرگس خانم و حبىبە خانم آدلانىبىلار نىچەكى بىرىغىردىرىز:
"جهان دان آيرىلان جاندان آيرىلىم".

و بىر آيرى پىرە بويوروبىدور:

آغلاما - آغلاما حبىبە يارىم دورمىنى سن يولاسال اوندان آغلا
اورتا ایران روايتىنده خسته قاسمىن آتاسى تاجر ابراھىمدىر و
محبوبەسى جهان خانىمین آتاسى كە عئىنىي حالدا دده قاسمىن عمى سى
ده اولا، تاجر حسن آدلانىدىر، حالبوکى محمودبىف خسته قاسى بىر
شاھزادە اوغلو قلمە وئرىبىدىر.

يوخارىدا آدلانا م موضوعلار اوستوندە چوخلۇ تحقىق و تدقىق
ضرورى نظرە كلىير، تابو اول شاعرى نىن شخصىتى درىينلىك لە تدقىق و
بللى اولونسون بى مەھىلرى تحقىقا تىمېز صونونا محول اشىيپ، خسته
قاسمىن دىوانىنى چاپ ائدن رامان بى مختلف بىلدۈرى نظرە لاجايىق
ايندى گىنه فرهنگى تارىخىمېزدە ثبت اولماق اوچون دده يا ملا يا
خسته يا شكسته قاسمىن شعرلىرىندن نىچە قطعە اراشە وئىرىرىك :

* قال ايندى *

بى وناسن ائللر كۈچدۇ سرىندن * باشى آلا قارلى داغلار قال ايندى
ايچىن اولسا زآب كوشى سوپوندان * جوشقۇن چايلار بوزبولاقلار قال ايندى

بى وفا سن هىچ گۇرمەدىم وفا يى * منهقى لدى چكم جور و جفا يى
بوندان بىلە كيم لر گۇرە رصفا يى * ويران اولموش آق ا طاقلار قال ايندى
.....

بى وفا سن وفا ن يو خدور دونيا دا * آشنا بىليلىپ سۈزۈم دئەرم يادا
شا ما مانى دردىرىئىدىم خور يادا * چاردىوارلى با غجا با غلار قال ايندى
.....

يىشىدە ياتماز "خستە قاسىم" سۈزلەرى * كىاب ائتىدى يادا هللىنى كۈزلىرى
غريب ائلدە يادا ئوكىدە گۈزلىرى * وطن دئىيە - دئىيە آغلا قال ايندى
.....

* آپريللىر *

كۈولوم خىالىمدا مىلھت ائيلىر * اورەك تلاش ائيلر جاندان آپريللىر
عشقىن دەلى سى يېم، قىنامما منى * جهاندان آپريلان جاندان آپريللىر
.....

اندىم، گلدىم، نازلى يارىين كىندىنندىن * امەم مىشىم لېلىرى نىن قىندىنندىن
اوچ يوزدا ما رىندان بىند بىندىنندىن * ايلىگىن، سوموكىن، قاندان آپريللىر
.....

درەم مىشىم، نازلى يارىين گولوندىن * هانسى گروه نىچە گىچەر دىبىنندىن
من آپريلدىم ا ولو سومدا، ائيلىمندۇن * ائلىنندىن كىچىن ايماندا آپريللىر
.....

بو گلن سى نازلى يارىين او نودور * اورە گىيمە چىن داغ دو كونودور .
بس دئىيە سى قىا متىن گونودور * "خستە قاسىم" خانماندان آپريللىر
.....

* گوردون *

ايکى قاشىن آراسىندا * آلتى "كاف" ، يىددى "لام" گوردون
قاشلارى نىن ساجا قىيىندا * سى جز قرآن تىام گوردون
.....

دلدل قاباقى چىق قىنبر * او زوندە مشك و نىن عنبر
گلدى ، گىچىدى پىمبىرلىر * اون ايکى دە امام گوردون
.....

چا غىررام شاه مردانى * خوب گىچىرىدىم بو دۇورانى
خوش يارادىب زلىخانى * يوسف كىمى چوان ! گوردون .
.....

چاگیررام چارده معصومی * اولار بیلیمیر اخلاقیمی
ذکر ائیله " دده قاسیمی " * قىتىرىپ كىمى غلام گۇرۇم
.....

* بیلسینلر *

اڭلشن خان - خوانىنلار * منى بورادا بیلسینلر
بئلهدە كەم بىلمەسىنلار * حەددەن زىادا بیلسینلر
.....

بولبۇل مایل اولور كوله * كول دە مايلدىر بولبۇلە
بو گۈولەن او گۈوولە * بىر دوغروجا دا بیلسینلر
.....

معرفت دریاسينا دالسام * هئيوا تك سارالىب سولسام
من لىزگى دن دالى قالسام * بىس حرامزادا بیلسینلر
.....

" خسته قاسم " جمع اىچىننە * جسم بىتەر جان اىچىننە
اڭلشن مجلس اىچىننە * بىزى افتادە بیلسینلر
.....

* خبر آليم *

عاشق سەندن خبر آليم * اى سوزۇيو الف ، ب دن
نە كىيمىدەن امر اولۇندۇ ؟ * او نە يىشىدى چىخدى يېردىن ؟
.....

كىيمىن ملاسى يوخودو ؟ * آچىدى ازىزدىن او خودو
نە يىشىدە قىلىج توخوندو ؟ * اولمايا دوتىدۇ شەردىن ؟
.....

كىيم سالدى قرآنە خطى ؟ * كىيم قويوب دور حد و سدى ؟
كىيمىدى معجز گورىستى ؟ * گئىتىدى پايىين آلدى گويدىن ؟
.....

كىيمىن واردىر مىن بىر آدى ؟ * كىيم سالدى كعبه بنىادى ؟
آلتىمىش مىن با تمامان فولادى ؟ * كىيمىدى آتدى خىبردىن ؟
.....

كىيم گوروب دونيادا خوشى ؟ * كىيم اولوب ناخوشى توشى ؟
" خسته قاسم " تك سرخوشى ؟ * كىيم گرفتار اشتىدى بىردىن ؟
.....

* حئىف *

هوجا ئى گۈزەلىن تورۇنا دوشدوم * آلىپ اختىارىم ايمانە حئىف
دقىيم جانىن قىيمە اوزگە جانانە * آخرى قىدى اىدر اوچانە حئىف

اھمر شىكست اولسون خرمەرە ولماز * طلا شىكست اولا قىيىتىن قالماز
بىرا نسانكى، اركان-يولونو بىلەر * اوستونتە اوخونان قرآنە حئىف

درىين - درىين دريالارا دالماسىن * سارالىباڭ هىيواكىمى مولماسىن
هركىمىيەن يارىندا ونا اولماسىن * اوونون سوردوگو دوورانە حئىف

"خستە قاسىم" سوزون سۈيىلە عارفە * خرسىن جوولانا كېرىمك نە صرفە
ھەنەك نشناسه آچما گول سورفە * ئاي اىدر، نىكەم نانە حئىف

* نىتجە اولور *

اي آقا لار، گلىن تعرىيف ائىلەييم * گۈرەن منىم آغلايانىم نىتجە اولور؟
شىزىن گفتارلارىم، خوش بىاھلارىم * شىرىن دىلللى كەم سخنىم نىتجە اولور؟

بىرگۈن اولور دونيا باشا دارا اولور * بولبۇل اولورگۈل يارپىنا فيخارا اولور
اھدىمىيەن لالە رىنگى سارالى سور * گۈرەن منىم خانمايانىم نىتجە اولور؟

آنا مىوخىدور سىزىللايا، ياش توکە * با جىيم مىوخىدور، زوللفون آچا ساش توکە
قا رداش يوخوم، قېرىم اوستەداش توکە * گۈرەن منىم آغلايانىم نىتجە اولور؟

"قاسىم" دېير آمان كىسىلىدى تابىيم * قىزىيل گول تكە چىدىرىدىلەر كلاپىيم
جلوهەكش قرآنىم، بىش يوز كتابىيم * اوستوزرلى، قىلدانىم، نىتجە اولور؟

* گىزىلەنير *

او نىتجە قوشودو، ياز گلەر باغا * سىينە مى چىپىلەر، دويونە داغا
بىرشا نا، بىر بافتا، بىر دە بىرجىيغا * بوا وچوبىرا ولسا، تىلە گىزىلەنير

او نىتجە قوشودو، قايادا سەكىر * قايىنا فى نىشتىرىدىر، قانىمى توکىر

بىرئونغول، بىرئا باٽ، بىردى، بىرىشكىر * بوا وچو بىرا ولسا دىلده گىزله نىر .

اونىچە قوشودو آناسىن امىر * هاوادا، دور ائىلەر، شىسىدىن قمر
بىرقىلىينج، بىرخنجر، بىردى، بىركەر * بوا وچوبىرا ولسا، بىلەدە گىزله نىر

آلا دىرگۈزلىرى، شەلائى نرگىز * سنىن تك بىرگۈزەل بولۇنمزەرگىز
بىربولاق، بىرحووض، بىردى، كېرىز * بوا وچوبىرا ولسا گۈلدە گىزله نىر

يا رى كى يارا شىرىن وئەر سلامى * طېبىيەم سىن، اوزۇن باغلا يارا مى
بىرا وغرو، بىرا يىرى، بىردى، حرامى * بوا وچوبىرا ولسا كولدا گىزله نىر
خستەقاٽىم - عاشقىلار كتابى

* اولماز *

دەلى كۈولۈم، نەخىاللار، ائىلەرن * معلوما ولدو، بۇ يارسندى يارا اولماز
قىسيىلمىسىن بىر بى وفا يولۇندا * باشىن ئىل، كەفت، دونيا سەدار اولماز

گۇوول دورگۇر، دونيا يولۇنىچە دىر * كەدن بازىرگاندىر، كىن خوجە دىر
سرو آغا جى، هامى آغا جدان اوجە دىر * يوخدور اصلى بوداغىندا بارا اولماز

اصلى اولان، اوز اصلىنى ايتىرمىز * بىداصل لر، نصىحەتى كوتورمۇز
قا باق تاقى، تربىنۇشە بىتىرمىز * گۈگ سۈپۈوتە، هئىوا اولماز نار اولماز

اصلى اولان، اوز اصلىنى بىلدىرىر * دىستىمال ئالىب، دىيدەنمىن سىلدىرىر
”خستەقاٽىم“ بودىرىدىنى اولدورىر * بى ناموسدا، ناموسا اولماز عار اولماز

* ھمايل اولدۇ *

يَا تەمىشدىم اوستومە تو كولدوچىرى * گىنە يار سوداسى ھمايل اولدۇ
درد و فەمین جانە اثر ائىلەدى * قوللارىن بويىنوما ھمايل اولدۇ

طېبىپ گورسون يارالارىم صەن ئەج * اوز الينلە بودور گونوم صەن ئەج
دەمەشىدىن ھرگون وئىرەم صەن ئەج * گونوم ئىيا دوندو ھمايل اولدۇ

واردیم دوست‌گویونا سکسنه دوردو * دردیم لک بیرا یکن سکسانه دوردو
دوست بیزی گورنجک سکسنه دوردو * گوزلر غفلتدن همايل اولدو

سیرانا دوروبان آغلادا گلدى * گولدورمگه گلمز آغلادا گلدى
خیرین شرین بیلیب عاقلادا گلدى * یاریم جاھل همايل اولدو

قره با غریم او گوزه‌للر ایچینده * ال اولان سان او گوزه‌للر ایچینده
"خسته قاسم" او گوزه‌للر ایچینده * قوللارین بوینونا همايل اولدو

* آی حایيف - حایيف *

ص ۱۷۱ خلق داستانی

سحر تئزدن عزم گلشن ائیلديم * غم منى چولقادى آی حایيف حایيف
عاشيق دئير آی حایيف * کيم لر اولدو آی حایيف
سینله من ستویشیديم * آیرى دوشどوم آی حایيف
با غبان اولدوم با غبسله یم چه فايدا * درمه‌ديم گولونو آی حایيف حایيف
صرافين دستينده نه دانه گوردونم * من داهانيندا نه دانه گوردونم.
عاشيق نه دانه گوردونم * خالين نه دانه گوردونم
تولك طران قوش اولدو * آخر نه دانه گوردونم
لعلى تا پشير ديلار نادانه گوردونم * قيمتىن بىلەمدى آی حایيف حایيف
اوخودوم درسيمى چىخىدىم ياسىنە * ايگىت اولان اخلاقى با غلار ياسىنە
عاشيق دئير ياسىنە * نامرد بويون ياسىنە
نانجىبە سۈز دئمە * يا اينجىبە ياسىنە
"خسته قاسم" اولوب گىدر ياسىنە * اشىدىنلر دئير آی حایيف حایيف

